

mane adsistam tibi et contemplantor te. Et iterum per prophetam loquitur Dominus : *Diluculo vigilabunt ad me dicentes : Eamus et revertamur ad Dominum nostrum.* Recedente iterum sole ac die cessante necessario rursus orandum est ; nam Deus noster sol est et dies verus, et sole ac die sæculi recedente quando oramus et petimus ut super nos lux veniat, denuo Christi precamur adventum lucis æternæ gratiam præbiturum. Christum autem diem dictum declarat in psal. Spiritus sanctus dicens : *A Domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris,* et rursus : *Ista est dies quam fecit Dominus, exultemus et jucundemur in ea.* Item quod sol appellatus sit, Malachias propheta testatur dicens : *Vobis autem qui timetis nomen Domini oriatur sol justitiæ et in aliis obscuratio.* Quod si in Scripturis sanctis sol verus et dies verus Christus est, hora nulla Christianis excipitur, quominus frequenter ac semper Deus debeat adorari ; ut qui in Christo hoc est sole et in die vero sumus, instemus per totam diem precibus et oremus, ut quando mundi et legis decursis vicibus alternis nox resoluta succedit, nullum de nocturnis tenebris esse orantibus damnatum possit, quia illis lucis et in ipsa nocte dies

A est. Quando enim sine lumine est, cui lumen in corde est? aut quando sol et dies non est, cui sol et dies Christus est? Qui autem in Christo, hoc est in lumine semper fuimus, nec noctibus ab oratione cessemus, sicut Anna vidua sine intermissione rogans semper et vigilans perseverabat in promerendo Deo, sicut in Evangelio scriptum est : *Non recedebat,* inquit, *de templo jejuniis et orationibus serviens nocte et die;* non viderunt scilicet qui nec illuminati sunt, vel Judæi qui deserti lumine in tenebris remanserunt. Nos, fratres dilectissimi, qui in Domini luce semper sumus, qui meruimus et tenemus quid esse accepta gratia coeperimus, computemus noctem pro die, ambulare semper in lumine nos credamus, non impediamur a tenebris quas evasimus, nulla sint horis nocturnis precum damna, nulla orationum pigra et ignara dispendia; per Dei indulgentiam recreati spiritualiter et renati imitemur quod futuri sumus, habituri in regno, sine interventu noctis, solis diem sempiternum; quasi in lumine vigilemus oraturi semper et acturi Deo gratias: ac per hoc et hic quoque orare et agere gratias non desinamus.

OPUSCULUM SECUNDUM,

SIVE

LIBER DE QUATUOR VIRTUTIBUS CHARITATIS.

Desiderium charitatis vestræ a nobis exigit debitum sermonis officium; sed tanta sunt quæ terreant et revocent animum nostrum ut, si velimus parere desiderio vestro, non sit sine periculo nostro. Locuturus namque de charitate, silentio non præteream quæ bona ex ea procedant, et quæ eam comitentur; sed temporis coarctatus angustiis, quo me conferam in prius nisi ad sanctæ ipsius vestigia charitatis, eamque deprecari ut donet mihi aliquid dignum de se dicere, quo et meum suppleam ministerium et vestrum satiem desiderium? Inter cæteras autem virtutes ejus, quas commemorat apostolus Paulus, ait quod *caritas non æmularur, non agit perperam, non irritatur, non cogitat malum;* et postremo has quatuor ejus virtutes brevi sermone comprehendit dicens, *Omnia tolerat, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.* De his igitur quatuor virtutibus sanctæ charitatis loqui convenit sanctitati vestræ, delectatque primitus intueri, quemadmodum quatuor cardines orbis continens totum possederit mundum. Requira-mus igitur, si placet, aliquorum exempla sanctorum, eorum scilicet, qui his virtutibus possessi sunt, et eis singulis ita singula tribuamus, ut omnes in omnibus esse noscamus, quoniam omnis qui pie tolerat, recte credit, aliquid (*F. leg. credit atque*) sperat, et qui sperat sustinet, ne absquespe cadat. Sed jam qui nam isti sunt videamus, quorum fidem inquantam desuper adjuvatur assequi valcimus. Virtus sanctæ charitatis quæ

C omnia tolerat emicuit in sancto Noe: quæ omnia cecidit in sancto Abraham: quæ omnia sperat in patribus nostris, id est in populo Israel, unde ipse Dominus exortus est; quæ omnia sustinet, in ipso capite Domino nostro Jesu Christo, qui est vera charitas quæ nunquam cadit. Nec cæteros sanctos ab his virtutibus vestra charitas deputet alienos quos pro brevitate temporis et pro sermone suscepto ita prætermisissos esse cognoscite ut tamen certissime noveritis omnes esse in Christo et in omnibus Christum. Sed jam videamus quemadmodum sanctus Noe possederit virtutem charitatis quæ omnia tolerat. Statim ac ille admonitus fuit, confugit ad lignum et post camporum amœnorum faciem angustus se recludit arce: tolerat cœli fremitum, solum aquarum fragorem et nimborum, et post ista omnia qui solebat fœdere consortio hominum socius quodammodo efficitur serpentium ac ferarum, nec expavescit vir iste quod cum eo feræ sint in arca, imo ibi agnoscit ordinem suum feritas, quia se cognovit humanas, et jubenti homini obediunt, quia hominem superiori Domino obedire cognoscunt. Ostensum est in Noe quod Adam præceptum Domini contemnendo perdidit, et demonstratum est posse homines etiam bestiis dominari, si subdant se obedientiæ conditoris. Expectat et tolerat sanctus isre lineam diluvii, nec antequam finiatur causa ferarum arca relinquitur. Tolerat bonus mala et donec in fine

etiam corpore separentur, intus manens corde non corpore separatur. Si qua es anima quæ cupis possidere virtutem charitatis quæ omnia tolerat, relinque mundum, confuge ad crucis lignum; non metuas procellas et turbines hujus diluvii, non mergeris si ligno portaberis. Novit gubernare qui dignatus est creare: tantum absit virtus charitatis quæ omnia tolerat, nulla res ab arce solida te divellat, permane bonus et tolere malos; melius est enim ut intus positus propter bonos tolere malos, quam foris exiens et pereas et bonos relinquant et malos. Si ergo sunt tecum fere, id est si sunt tecum in Ecclesia prava docentes, falsa sentientes, hæretici vel schismatici, aut etiam ipsi mali catholici, more ferarum animas devorare quærentes, toleretur usque in finem sæculi tanquam finem diluvii. Rogiant licet, fremant dentibus, atque ipsam arcam confringere conentur. Non pavescas, finito diluvio illos rapiet inanitas et spinosa silva, atque te fertilis suscipiet terra. Post finem sæculi impij rapientur ad *tenebras exteriores*, ibi erit FLETUS ET STRIDOR dentium, pius suscipiet terra viventium. Nam et ipse sanctus Noë post finem diluvii obtulit sacrificium Deo, sed de animalibus mundis et non de immundis. Simul enim et munda et etiam immunda animalia in arcam intrare potuerunt; sed mala ad sacrificium Dei non pervenerunt. Sed jam hinc aliquando transeamus ut cætera perscrutare valeamus. Procedat in medium sanctus ille Abraham, et suos nos doceat possidere exemplo virtutem charitatis quæ omnia credit; qui non est cunctatus ad unam vocationem relinquere patriam, sedem, domum, familiam. C Omnia relinquuntur ut Domino præcipienti pareatur. *Emi*, inquit Deus, *de cognatione tua et de domo tua et veni in terram quamcumque ostendero tibi*. Nec apud se cogitavit iste sanctus et dixit, Quo eam? cui me committam? in quam terram vadam? Sed ut audit, surgit, currit, festinat, accelerat; terram promissam non videt, sed credendo eam firmiter retinet. Ambulat recto itinere, nec oberrantibus vestigiis alibi quam debuit declinavit, quia qui eum ad ignotam terram mittebat, ipse, inquam, qui mittebat, non dimittebat, nec eum ipse fefellit. Redditur merces credenti, ad terram pervenit, dilatatur, multiplicatur, ex paupere efficitur dives, ex ignobili potens, ditatur omnibus bonis et in illo impletur quod Dominus in Evangelio suis discipulis promisit dicens: *Si quis dimiserit domum aut agrum aut parentes causa nominis mei, in hac vita centuplum accipiet et in futuro sæculo vitam consequetur æternam*. Cumulatur adhuc hujus fidei merces, et seni promittitur filius. Adest illi virtus charitatis quæ omnia credit; audit, exultat, amplius diligit, suscipit filium de conjuge sterili, quam spe pariendo destitutam sterilitas ætasque jam fecerat, atque in illo benedictionem omnium gentium promissam firmissime tenet; sed adhuc eum charitas probat probatumque commendat et quemadmodum nihil Deo præferat posterius monstrat. Vocat eum Dominus de cælo dicens: *Abraham, Abraham*, et ille tanquam servus obediens, *Ecce adsum*, ait, et Do-

minus, *Accipe*, inquit, *filium tuum illum quem dixit Isaac, et vade in terram excelsam, et offeres eum holocaustum in unum montium quem dixerō tibi*. Neque hac quidem jussione turbatur aut frangitur servus fidelis. Adest enim ei virtus charitatis quæ omnia credit. Surgit, domum pergit, asinum stravit, ligna concidit, gladium et ignem sumit, puerum simul adducit et pergit ad locum. Nunc intentus factus Isaac patrem interrogat dicens, *Pater*, ait, *at ille, Quid est, fili? Et filius: Ecce, ait, ignis et ligna, ubi est ovis quam immolaturus es ad holocaustum? Et pater respondit: Deus providebit sibi ovem ad sacrificium, fili*. Magnum hoc et grande video sacramentum: aliud Abraham corde gestabat et aliud filio promittebat, sed neque quæ promittebat B filium fallebant, neque aliqua infirmitas cor ejus a proposito immutaverat. Quid plura? pergit viam, videt locum de longe et stans pueros suos ibi, eis talia verba profert dicens: *Sedete hic cum asino, ego autem et puer ibimus usque illuc, et cum adoraverimus, revertemur ad vos*. O sancte Abraham, quid est quod dicis, cum aliud tibi de puero gerendum sit? Numquid aut tu, aut tuos fallis? Non, inquit, sed quod propheticè vel dico vel gero virtus charitatis est in me manens quæ omnia credit et facit et dicit. Audit enim eam sine strepitu vocis intus ad cor loquentem et dicentem mihi: Tu quidem licet resurrectorum credens pleno et perfecto voto puerum ducas immolandum, filius tuus in isto Sacrificio non cremabitur, quia resurrectio Dei Filio reservatur. Merito hujus viri fidem Jacobus apostolus commemorans ait: *Credidit Abraham Deo et reputatum est illi ad justitiam et amicus Dei appellatus est*. Amicos ut novimus conjunctio animorum facit. Unde quidam sapiens hujus mundi ait: *Velle atque idem nolle ea demum firma amicitia est*. Ergo amicos, ut novimus, conjunctio animorum facit: quemadmodum autem iste sanctus conjunxerit animum Deo, ut ejus amicus appellaretur juvat nosse. Sicut enim Deus Pater unico Filio non pepercit, sic jubente Deo ut immolaretur ei filius quem dederat illi, devoto is corde obtulit eum. Sed quæ sequuntur videamus; delectat enim nos adjuvante Domino hujus historię pleam vobis reddere notionem. Postquam relictis pueris ad locum sacrificii pater cum filio venit, aram constituit, ligna com- D posuit, deponit humana paternæ pietatis indicia, induit sacerdotis devota constantia, educit gladium ut perimat filium. Quid vobis videtur, fratres? Nihil hic sentimus humanum: imo totum cognoscimus divinum; sed et illo filius qui paulo ante ovem requirebat, sub ingenti silentio talia in se fieri sentiebat, et ita patiens invenitur, tanquam jam ille esset, qui sicut ovis ad immolandum ductus est; et tanquam agnus coram tondente se sine voce, sic non aperuit os suum. O et tu, sancte Isaac, indicia nobis silentii hujus tam grande secretum. Paulo ante nihil in te fieri sentiebas, et a patre arietem requirebas; nunc autem manibus ligaris, in aram imponeris, ligno quodammodo suspenderis et modo taces? Taceo, in-

quit. Dic quare, obsecro noverimus. Vultis nosse, ait, quare modo taceo? Quia figuram illius gesto qui voluntate ponit animam suam, non necessitate. In hoc tam grandi et mystico sacramento fidei et Abraham sanctus apparuit probatus, et filius in presenti est liberatus. Si qua es anima quæ cupis sequi vestigia fidei patris nostri Abraham, exi de terra tua et cognatione tua: relinque populum tuum, et domum patris tui, id est fideliter renuntia diabolo, pompis ejus et angelis ejus, et sequere viam rectam quæ te perducat ad terram in qua ditescas et emineas et efficiaris socius Abraham. Sed cum ista omnia feceris, si virtus charitatis quæ omnia credit est in te, adhuc tentabit te et probatum coronabit te, expetit a te sacrificium dilecti tui. Quid a te expedit? Quod Abraham illi dictum est: Da mihi unigenitum dilectum tuum. Tibi dicit sapientia, Da mihi, fili, cor tuum, ipse est dilectus unicus; quid metuis offerre cor tuum? Offer sacrificium contritionem cordis Domino Deo tuo, et dic cum propheta, *Holocaustis non delectaberis. Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum et humiliatum, Deus, non despicias.* Nihil metuis tali sacrificio oblato, et tibi acceptum erit, et quod obtuleris integrum permanebit. Aliam virtutem charitatis quæ omnia superat placet nunc inspicere, quam superius plebi Israel et patribus nostris assignasse cognoscimus. Ejus namque virtutis vox est in versu illo prophético: *In te speraverunt patres nostri, speraverunt et liberasti eos.* Et ipsi ex *Ægypto* fugere jubentur, terra eis lac et mel fluens promittitur, per mare Rubrum transeunt, ad heremum veniunt, ducebat eos spes charitatis ut discerent Deum amare gratis. Redditur his merces fidei; non enim potest non reddere qui se dignatur facere debitorem. Post heremum mella e petra fluxerunt; panem cæli manducaverunt; non sunt privati a desiderio suo quod speraverunt, terram etiam promissionis acceperunt. Exurgat anima quæ hujus charitatis virtute comprehensa est: effugiat ex *Ægypto*, id est ex hujus sæculi desiderio, pergat ad mare Rubrum, scilicet Christi baptismum; ideo rubrum quia Christi sanguine purgatum. Persequantur hostes, peccata scilicet cum suo auctore diabolo, tanquam ex *Ægypto* cum suo rege Pharaone sæviant, sequantur fugientes, quid metuis? Usque ad aquam sævient; ingredieris tu, ingredientur et illi post te, sed aqua retro conversa illis erit in perniciem, tibi proficiet ad salutem. Illos obruet, te abluet, illos damnabit, te liberabit. Post hoc suscipies mel de petra quo famem et sitim tuam saties; *Petra enim erat Christus*, ex cujus præceptis tanquam ex fontibus dulcedinis satieris, gustabis etiam panem, illum scilicet qui dicit: *Ego sum panis vivus qui de cælo descendi.* Gustabis et videbis quoniam suavis est Dominus, et si in te eminet virtus charitatis quæ omnia sperat, per heremum necesse est te transire, id est utaris hoc mundo tanquam non utens, et in hac vita peregrinum te noveris esse, si terram promissionis cupis intrare; hæc terra est de qua propheta cantat et di-

cit: *Credo videre bona Domini in terra viventium.* Ultima virtus charitatis restat quæ omnia sustinet, et nunquam cadit. Hanc ipsi capiti nostro Domino Jesu Christo convenire novimus, et ideo in ultimo ponitur, *quoniam finis legis est Christus.* Quanta autem ipse pro nobis sustinuit puto charitatem vestram ignorare non posse. Tamen exinde aliquid dicam, si tamen de tanto aliquid digne dicam. Prius illud quod Deus homo, quod Verbum caro factum est, quod multa bona fecit, et mala perpressus est, quod mortuos suscitavit, et mortuus est; quod singulari illa patientia pertulit diabolicum tentatorem, discipulum traditorem, quod ipsum Judam priusquam traditorem pertulit furem, et ante experimentum vinculorum, crucis, ac mortis, labiis ejus dolosis non negavit osculum pacis. In ipsa autem morte quanta sustinuit? Pertulit odiorum flammam, ministras pessimi cordis linguas. Clamaverunt Judæi, *Crucifige, Crucifige*, et ut rei manerent Judæi, innocens ab eis crucifixus est Filius Dei; ad crucem ducitur, expalmarum qui est palma victoriæ, spinis coronatur qui spinas peccatorum nostrorum venit confringere; ligatur qui solvit compeditos; ligno suspenditur qui erigit elisos; aceto potatur fons vitæ, disciplina cæditur, salus vulnerator, vita moritur, occiditur ad temous vita a morte, ut in perpetuo a vita occidatur mors. Quid hic Judæi in hac morte Christi? Exultaverunt quasi victores, et dum terrenum et caducum regnum timuerunt perdere, regem cæli et terræ non dubitaverunt occidere. Sed nec sicut putaverunt, victores exsisterunt. Si enim vicerunt, regnum quomodo perdidit? Quomodo nunc usque servi remanserunt? Ista namque causa est qua Christus ab eis occisus est. Dixerunt namque apud se principes Judæorum, ut evangelista narrat: *Videtis, inquit, quia totus mundus post eum abiit; si dimiserimus eum vivere, venient Romani et tollent nobis et locum et regnum;* et Christum occiderunt, et locum et regnum perdidit. Quid vobis profuit, o insani Judæi, quod tantum scelus commisistis? Numquid quia Christo Domino, ut decuit, servire noluistis, facti estis mali servi bonorum servorum Christi? Per ipsos conterit contumaciam vestram, per ipsos dissipat consilia vestra, per ipsos tribuit scelera in capita vestra. Ipse autem Dominus quem vos interemistis non vos servos, sed liberos esse cupiebat quando dicebat: *Si vos Filius liberaverit, tunc vere liberi eritis;* vos autem Deum et Dominum regem, et ipsam veram libertatem non solum repudiastis, verum etiam negare cupientes clamastis: *Non habemus regem, nisi Cæsarem.* Sed ne in hoc quidem g'orientini quod Christum occidistis, actum est de vobis potius et nescitis. Audite ipsum Dominum dicentem per prophetam: *Ego dormivi et somnum cepi, somnum appellans mortem a vobis illatam.* Cæterum qualis mors potuit esse tridua, maxime illius qui per eundem prophetam alio loco dicit: *Numquid quod dormit non adjiciet ut resurgat?* Ego, inquit, dormivi ego qui potestatem habeo ponendi animam meam

ego dormivi, non quia sævistis, non quia insanistis; A ego implevi quod volui, vos in scelere remansistis. Quis exigit tanta de Deo nostro, fratres, pro nostra redemptione et salute, nisi charitas quæ nunquam cadit? O charitas quæ magnas vires habes, et de cælo Deum deposuisti; o cara sanitas, o sancta et vera charitas quæ tanta es in terris, quanta eris in cælis! Quæ tantum potes in hac pugna mortalitatis adhuc sollicita, quantam poteris in illa perfecta pace secura? Evigila itaque omnis anima christiana, et si in te eminet virtus charitatis quæ omnia sustinet, Domini tui imitare vestigia. *Christus enim, ait apostolus Petrus, pro vobis passus est relinquens vobis exemplum ut sequamini vestigia ejus*: et si ille propter te de cælesti sede ad terrena descendit, tu propter te terrena fuge, appete cælestia. Si dulcis est mundus, B dulcius est Christus; si amarus est mundus, pro te omnia sustinuit Christus. Via tibi factus est ipse salvator, surge, ambula, habes quo; noli pigrescere; sed forte quæris quo? Vides enim viam et quæris quo ducat hæc ipsa via? Ad veritatem et ad vitam. Si amas veritatem, si amas vitam, et cupis ad veri-

tatem et ad vitam venire, a via noli errare. Video, inquis, viam et cupio ambulare; sed amara est: *Arcta enim via et angusta est quæ ducit ad vitam*; Christus transivit, et adhuc aspera est? Transierunt senes, transierunt juvenes, transierunt puellæ quæ viam quam times et horres tritam tibi fecerunt. Ambula ergo viam securus: ambula, quid enim metuis in hac via? Mortem? et mortem times qui ad vitam curris? Bonus es; bene in hac vita curris. Mors tibi janua est quæ te repræsentat non quæ auferat vitam. Ambula ergo viam, imo ipse qui propter te factus est via, ipse te ducat per se ipsum; ipse est enim *via, veritas et vita*. Dic ergo tu, o anima fidelis et pia, dic secura, dic et cum propheta veraciter exclama: *Deduc me, Domine, in via tua, et ambulabo in veritate tua*: tunc ad te securus perveniam, si usque in finem tuam gratiam non deseram. Hæc, fratres dilectissimi, quæ a Domino ipsius charitatis dicta sunt sanctitati vestræ, ita hæreant sensibus et cordibus vestris, ut eadem ipsa charitas fructum in vobis operis inveniat, non folia laudis.

OPUSCULUM TERTIUM

SIVE

HOMILIA IN DOMINICA II ADVENTUS.

Ecce ex qua Tribu nasciturus esset Christus ex lectione evangelica docemur. Ex David autem stirpe secundum carnem futurum esse, ita prænuntiatum est in psalmis: *Juravit Dominus David in veritate, et non frustrabitur eum, de fructu ventris tui ponam super oedem tuam*. Et rursum: *Semel juravi in sancto meo si David mentiar, semen ejus in æternum manebit et thronum ejus sicut sol in conspectu meo, et sicut luna perfecta in æternum, et testis in cælo fidelis*. Et item in libro Paralipomenon: *Et factum est verbum Domini ad Nathan prophetam dicens: Vade et dic servo meo David: Hæc dicit Dominus: Annuntio tibi quod ædificaturus est domum sibi Dominus; cumque impleveris dies tuos ut vadas ad patres tuos, suscitabo semen tuum post te, quod erit de filiis tuis, et stabiliam regnum ejus. Ipse ædificabit mihi domum, et firmabo solium ejus usque in æternam. Ego ero illi in patrem, et ipse erit mihi in filium, et misericordiam meam non auferam ab eo, sicut abstuli ab eo qui ante te fuit; et statuam eum in domo mea, et in regno meo usque in sempiternum, et thronum meum firmissimum in perpetuum*. Hæc omnia qui in Salomone putat fuisse impleta, multum errare videtur; nam qualiter in Salomone intelligendum est quod dictum est: Postquam dormieris cum patribus tuis, suscitabo semen tuum post te, quod erit de filiis tuis, et stabiliam regnum ejus? Nunquid de illo Salomone creditur prophetatum? Minime; ille enim vivente patre suo cœpit regnare; nam hic dicitur: quia cum impleti fuerint dies tui et dormieris cum patribus tuis, suscitabo semen tuum, ex quo intelligitur alium fuisse pro-

missum, qui non ante mortem David, sed post mortem ejus prænuntiatum fuerit suscitandus, qui ædificaret domum Domini non de parietibus manufactis, sed de lapidibus vivis et pretiosis, id est sanctis et fidelibus, nam et illud quod subjecit: fidelis erit domus ejus, et regnum ejus usque in sempiternum coram me, attendat et aspiciat quisquam non de Salomone esse prænuntiatum; Salomonis namque domum fuisse plenam mulieribus alienigenis colentibus idola, et ipse ab eis rex idololatriæ seductus, atque dejectus, qui dum bonus fuisset in initio, malum exitum habuit. Ergo quis est iste cujus domus est fidelis in perpetuum, et qui post mortem David promittebatur suscitandus? Ille est utique de quo ipse David in psalmo octuagesimo octavo æstuans et proclamans dicit: *Tu vero distulisti Christum tuum*. Non est ergo Salomon, sed nec iste David, sed dilatatus est Christus. Ecce apparuit certe promissiones prædictas non in Salomone, sed in Christo Domino nostro, qui ex David genere ortus est, fuisse completas, de quo per Hieremiam ipse Dominus dicit: *Ecce dies veniunt, et suscitabo David germen justum, et regnabit rex, et sapiens erit, et faciet judicium et justitiam super terram. In diebus illis salvabitur Juda, et Israel habitabit confidenter, et hoc est nomen quod vocabunt eum, Dominus justus noster*. Et Isaias de Christo quia ex semine David natus est secundum carnem sic in consequentibus prophetiæ suæ dicit: *In die illa radix Jesse qui stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur, et erit sepulcrum ejus gloriosum*. In signum populorum stat radix Jesse, quoniam Christus signaculum crucis exprimit